

UNDERSVISINGSMATERIALE

TILGODESER FÆLLES MÅL

Musik • Dansk Mellemtrin

- **Musikfokus:**
Kvindelige komponister
- **Elevfremlæggelse**
- **Danskfokus:**
Seje kvinder i historien

Brug før / efter skolekoncert med

DAMKAPELLET

LMS' aktiviteter er støttet af
STATENS KUNSTFOND

Indhold

- 3** Sådan bruges materialet
- 4 Undervisningsmateriale Musik**
- 5** Fælles Mål
- 6** Vi præsenterer...DAMKAPELLET
- 7** Mød de 4 musikere
- 8** Mød koncertens 5 kvindelige komponister
- 11** Elevfremlæggelse: Præsenter en kvindelig komponist! (elevark)
- 12 Undervisningsmateriale Dansk**
- 13** Fælles Mål
- 14** De seje kvinder (lærer optakt)
- 15** Seje kvinder gennem historien (elevark)
- 17** Find flere seje kvinder! (elevark)
- 18 Praktisk info om koncerten**
- 19** Til kontaktlæreren
- 20** Praktiske oplysninger
- 21** Plakat

Damkapellet

Foto: Niklas Ottander/Konsfoto

MUSIKSEMLER PÅ LMS.DK

Korte uddrag af:

1. Aer Enim Volat (Hildegard v. Bingen)
2. Klaverkvartet (Elfrida Andrée)
3. Je sens un deuxième cœur (Kaija Saariaho)
4. Groundings (Ellen Lindquist)

Se 'Til kontaktlæreren' på side 19

Forsidefoto: Niklas Ottander/Konsfoto

Sådan bruges materialet

Materialet er sammensat, så du kan plukke de opgaver, I har tid til eller bruge et af de forløb, vi skitserer herunder – men husk meget gerne den obligatoriske intro, som sikrer, at I er godt klædt på til koncerten.

1. OBLIGATORISK INTRO

PRÆSENTER KONCERTEN OG DAMKAPELLET FOR ELEVERNE

Fortæl om indholdet af koncerten (klassisk instrumental musik af kvindelige komponister) og vis eleverne Damkappellets videohilsen og den korte introduktionsvideo om koncerten. Vis til sidst de korte videoklip fra hver af de 4 musikere.

1. Vi præsenterer...Damkappellet - s. 6
2. Mød de 4 musikere - s. 7

2. KVINDELIGE KOMPONISTER

BAGGRUNDSSTOF OM KVINDELIGE KOMPONISTER (LÆRER/ELEVFREMLÆGGELSE)

Her præsenteres de 5 kvindelige komponister fra forskellige tidsepoker, som står bag koncertens musik. De individuelle præsentationskort m. lydeksempler kan gennemgås for klassen af læreren, eller bruges til en lille elevfremlæggelse i grupper.

1. Mød koncertens 5 kvindelige komponister - s. 8-10
2. Elevfremlæggelse: Præsenter en kvindelig komponist - s. 11

3. DE SEJE KVINDER (DANSK)

FOKUS: SEJE KVINDER GENNEM HISTORIEN

Dette forløb stiller skarpt på nogle seje kvinder gennem tiderne, der har trodset fordomme og forhindringer og sat et betydningsfuldt mærke på deres samtid. Forløbets 4 trin: Mindmapping - diskussion - perspektivering - refleksion.

1. De seje kvinder (forløbsbeskrivelse) - s. 14
2. Seje kvinder gennem historien (elevark) - s. 15-16
3. Find flere seje kvinder (elevark) - s. 17

A large, irregular orange shape, resembling a stylized drop or a cloud, occupies the upper half of the page. It has a smooth, rounded bottom and a more jagged, organic top edge.

Undervisningsmateriale Musik

Fælles Mål

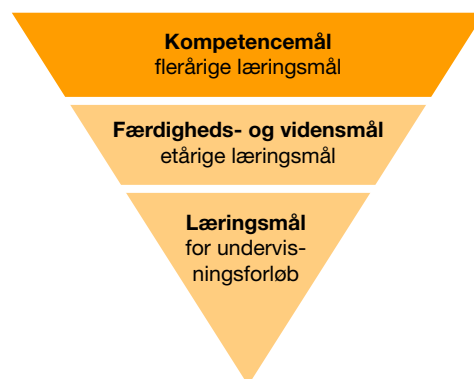
MUSIK (4.-6. KLASSE)

KOMPETENCEOMRÅDE

Musikforståelse

KOMPETENCEMÅL

Eleven kan lytte opmærksomt og udtrykke sig varieret om musik fra forskellige genrer, kulturer og perioder

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL

Musikoplevelse fase 1

Eleven kan formidle sin oplevelse af musik

Eleven har viden om måder at udtrykke musikoplevelser på

Musikoplevelse fase 2

Eleven kan lytte til levende fremført musik

Eleven har viden om lytteadfærd ved levende fremført musik

Musikhistorie

Eleven kan redegøre for klassiske komponister

Eleven har viden om klassiske komponisters liv og virke

EKSEMPLER PÅ LÆRINGSMÅL

1. Eleven kan lytte opmærksomt til musik fra forskellige genrer
2. Eleven kan analysere musikkens funktion og virkning
3. Eleven har viden om musikkens funktioner i sociale og kulturelle sammenhænge

BEMÆRK

Ovenstående Fælles Mål er eksemplariske og dækker ikke nødvendigvis hele målgruppen for skolekoncerten. Til gengæld er opgaverne i undervisningsmaterialet enkle at justere i sværhedsgrad og kan tilpasses alle klassetrin i pågældende målgruppe. De udvalgte målpar er med andre ord ikke udtømmende for materialets relevans.

DAMKAPELLET

Nicole (cello)

Nadia (klaver)

Lisa (violin)

Pauline (bratsch)

Vi er 4 kvindelige musikere fra 3 forskellige lande, der sammen med en flok andre kvindelige klassiske musikere har dannet et storensemble, der hedder DAMKAPELLET, med det særlige formål at sætte fokus på nogle af de glemte kvindelige komponister gennem tiderne ved at spille deres musik.

I løbet af musikhistorien har især kvindelige komponister nemlig ofte haft meget svært ved at få anerkendelse og opført deres musik i deres samtid - og for en dels vedkommende overhovedet at få lov til at komponere. Det råder DAMKAPELLET nu bod på! Vi spiller dog også helt ny musik af kvindelige komponister, og i dag er vilkårene for kvindelige komponister heldigvis blevet meget bedre.

Alt efter program optræder DAMKAPELLET i forskellige konstellationer - nogle gange er vi helt op til 15 musikere! På denne skolekoncertturné turnerer vi som klaverkvartet (altså 4 musikere), og vi glæder os meget til at komme og spille for jer på jeres skole!

**FØRST EN LILLE
HILSEN FRA OS:**

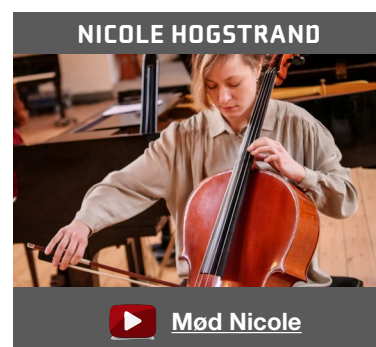
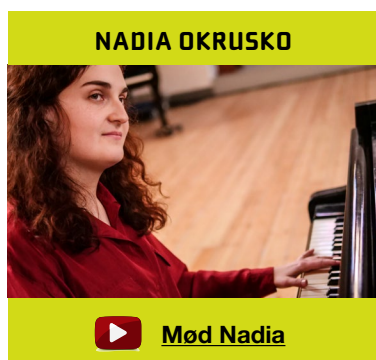
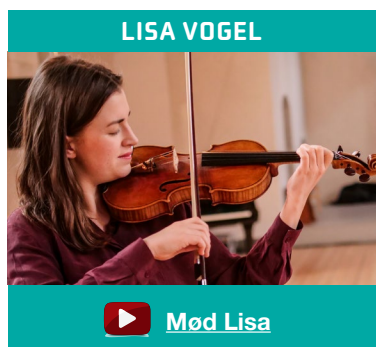
Se videohilsen

**EN INTRODUKTION
TIL KONCERTEN:**

Se introduktion

Mød de 4 musikere

Hør strygeinstrumenterne hver for sig:
www.musikipedia.dk/strygere

Fotos: Niklas Ottander/Konsfoto

Mød koncertens 5 kvindelige komponister

På de følgende sider præsenteres 5 kvindelige komponister, hvis musik eleverne vil komme til at høre til koncerten. Hver præsentation har et link til et uddrag af noget af komponistens musik.

Klik på linket i pdf'en eller skriv kortlinket i browseren for at høre musikken.

Præsentationerne kan gennemgås for klassen af læreren eller bruges som **elevfremlæggelse**.

Inddel eleverne i grupper, der hver især skal præsentere en af komponisterne for resten af klassen.

Brug elevarket på s. 10 som ramme for præsentationen.

1. FRA KONGERNES, DRONNINGERNES OG RIDDERNES TID

Hildegard von Bingen

født ca. 1098, Tyskland

død 17. september 1179

Middelalderens Europa i det 11. århundrede var en tid fyldt med konger og dronninger, fyrster og riddere. Det var også en feudaltid med herremænd og bønder, og tiden, hvor den katolske kirke byggede mange af de store kendte katedraler, som Chartres og Notre Dame. Krige, uenigheder mellem lande og bystater og forskellige religiøse kampe rasede over det europæiske kontinent. Men midt i det hele skete der noget ganske særligt for en familie fra den lille by Bingen i Tyskland: deres tiende barn, kaldet Hildegard, blev født.

Allerede som 3-årig oplever Hildegard sin første vision: "Jeg så et så stort lys, at min sjæl blev rystet." Fra det øjeblik følte hun sig udvalgt til at skulle lære mennesker om medfølelse, harmoni og balance. Hun mente, at hvert menneske har en guddommelig gnist i sig, der som i et spejl kastes ud til sine omgivelser.

Hildegard var som barn svagelig og syg, og modtog derfor kun begrænset undervisning hjemme. På grund af sygdommen og visionerne besluttede forældrene, at det bedste for Hildegard ville være at leve sit liv tæt på Gud. Hun skræmte ofte mennesker ved for eksempel at forudsige farven på en ufødt kalv og fortælle om steder, hun aldrig havde været, eller skildre scener fra en fjern fortid. Hun var helt sikkert anderledes – så forældrene besluttede at sende hende i kloster.

Da hun var otte år, blev Hildegard derfor overgivet i den 14-årige grevinde Jutta von Sponheims varetægt, og pigerne flyttede med en tjener til en „Reklus“ ved siden af klostret. En „Reklus“ var en lille tilbygning til et kloster, kun beregnet til adelige kvinder, der havde viet deres liv til Gud. Der forventedes det, at de tilbragte resten af deres liv med at udføre kirkens ritualer og i bøn. Mad fik pigerne gennem et hul fra klostret, og de kom kun ud, når de skulle på toilettet. Den eneste person, de så udefra, var skriftefaderen.

Indenfor kirken var Hildegards uddannelse meget alsidig, og hun blev senere abbedisse for sit eget kloster. Hendes efterladte værker omfatter bøger om religion, etik, digte, filosofi, mystikere, medicin, musik og kosmologi. Hun skrev en samling af kirkesange og musikstykker, ialt 69 værker. I 2012 blev Hildegard von Bingen ophøjet til helgen af paven.

Hør musik af Hildegard von Bingen

kortlink.dk/txxd

2. ITALIEN I 1700-TALLET - BAROK OG ADELSVÆLDE

Isabella Leonarda

(1620-1704)

Forestil dig selv i Venedig, siddende i en gondol, som langsomt glider rundt i labyrinten af kanaler. Musik fylder stilheden, sang strømmer ud gennem åbne vinduer. De første operahuse med offentligt billetsalg blev grundlagt i Venedig i midten af 1600-tallet. Der var et væld af musik på det tidspunkt, det meste religiøs kirkemusik, for klostrene spillede stadig en vigtig rolle i samfundet. Italien blev i det følgende århundrede adskilt i flere separate republikker og små kongeriger. En af disse var republikken Venedig. I Venedig var der flere kvindelige orkestre og kor, der blev organiseret af den velgørende organisation, som hed "Ospedale della Pieta". Den tog sig af forladte og forældreløse piger og lærte dem musik og sang, og organisationens orkestre og kor promoverede koncerter af høj kvalitet. Der fandtes også italienske kvindelige komponister på den tid, og de fleste af dem var nonner, såsom Rosa Giacinta Badalla i Milano, Caterina Assandra i Pavia og Isabella Leonarda i Novara.

Isabella Leonarda kom oprindeligt fra en rig og adelig familie. Som 16-årig blev hun optaget i klostret Collegia de Sant'Orsola, og senere nonne. Hun blev klostrets musiklærer og underviste andre nonner i musik. Mens Isabella var en højt anset komponist i hendes hjemby, var hun tilsyneladende ikke særlig kendt i andre dele af Italien. Hun komponerede musik i næsten 60 år og skrev næsten 200 kompositioner. Der vides ikke meget om hendes egen rolle som sanger eller instrumentalist, men hun var en af de mest produktive klosterkomponister i baroktiden.

Hør musik af Isabella Leonarda

kortlink.dk/txvy

3. 1800-TALLET: ROMANTIKKEN - NATUREN - HJEMMET

Elfrida Andrée

(1841-1929)

150 år senere er vi i Romantikken. Ordet forbinder vi ofte med kærlighed, følelser, sværmeri og længsel - og det var der rigtig meget af i denne kulturperiode. Som en reaktion mod Oplysnings-tidens tørre rationalitet, materialisme og mekaniske verdenssyn, søgte man indad, og satte den personlige oplevelse, fantasien og følelserne højt. Kunsten var præget af natur, drømme og mystik, og stræbte efter skønhed og åndelighed. Man søgte ned i underbevidstheden, i sjælen, og dyrkede både det højstemte og det primitive.

Det sene 1800-tal i Sverige var en blomstringsperiode for kvindelige komponister, og en af pionererne var Elfrida Andrée. På den tid var uddannelsesmulighederne yderst begrænsede for piger. Arbejderklassens piger kom ud at arbejde, mens borgerskabets piger gik hjemme og ventede på ægteskab. Den undervisning, de kunne få fra en guvernante, var begrænset til sprog og til at læse romaner. De blev også sat til at dyrke talenter som tegning, broderi og musik. Den eneste acceptable uddannelse for en pige som Elfrida, var at blive sanger. Men hun var ikke interesseret i at synge andres musik. Hun ville skabe sin egen. Allerede i 14-års alderen rejste Elfrida derfor fra Gotland for at uddanne sig i Stockholm. Hun tog private timer i orgel, klaver, harpe, sang, kontrapunkt og orkesterinstrumentering. Hun blev den første kvinde i Sverige som tog eksamen i orgelspil, den første kvindelige domkirkeorganist og den første kvinde, som havde studeret komposition i Stockholm - og som desuden komponerede store musikværker. Og så var hun faktisk også landets første kvindelige telegrafist!

Hør musik af Elfrida Andrée:

kortlink.dk/txy8

4. 1900-TALLET: KVINDER LAVER IKKE ALTID KUN SMUKKE TING

Kaija Saariaho

(1952-)

Efter 2. Verdenskrig ønskede mange europæiske komponister at gøre op med de gamle traditioner om tonalitet og rytmer i musikken. De ville lave en helt ny slags musik og eksperimenterede med at skabe nye klange, nye spilleteknikker og nye måder at skrue musikken sammen på. Det kom til at præge de næste årtier.

Kaija Saariaho blev født i Helsinki i 1952 i en ikke-musikalsk familie. Siden barndommen havde hun haft et stærkt ønske om at udtrykke sig i musik. Som kvinde havde hun ikke nogen store komponister at identificere sig med, men hendes lærer Paavo Heininen ved Sibelius Akademiet i Helsinki hjalp hende med at finde sin egen vej tilbage til den fantasifulde verden fra hendes barndom. Hun havde altid følt stor tilknytning til fugle og natur og regn og skov, og hendes første tanke om en musikalsk karriere var at blive organist i en fjern finsk landsby. Men hun fik i stedet chancen for at blive en del af et nationalt netværk af musikskoler i 1960'erne, etableret af den finske regering. Her undervistes en talentfuld gruppe af studerende af Paavo Heininen. Han gav hende de tekniske værktøjer og tilliden til at skabe sin egen musik. Og således blev Kaija Saariaho en af de vigtigste klassiske komponister fra det 20. og 21. århundrede.

Hendes opera „L'Amour de Loin“ fra 2000 er bl.a. blevet opført på Metropolitan Opera i New York i 2016 og er den første opera skrevet af en kvindelig komponist i mere end 100 år. Kaijas har også arbejdet på forskningscenteret for computermusik i Paris, IRCAM, hvor hun fokuserede på at komponere vha. computer og lærte at arbejde med båndet og live electronics.

Foto: Andrew Campbell

Hør musik af Kaija Saariaho

kortlink.dk/txyh

5. 2000-TALLET: NORDISK NUTID

Ellen Lindqvist

(1970-)

Den amerikanske komponist Ellen Lindquist er en af vor tids mest spændende kvindelige komponister. Hendes musik opføres over hele verden, og hendes tonesprog er let og svævende, og præget af rene og skære klange. Hendes lydverden er unik og sammensat og afspejler en dyb respekt og kærlighed til naturens verden. Musikken er ofte uden tydelig pulsformelse, men prøver at udtrykke en organisk 'jordbundethed', og at genskabe og sætte lyd til selve den livets cyklus som alt levende gennemgår.

Hun arbejder ofte sammen med og på tværs af andre kunstarter, og flere af hendes stykker involverer dans, teater, poesi og performancekunst. Hun er desuden uddannet klassisk pianist, og spillede for 10-12 år siden hele 350 fredskoncerter over hele verden som del af en det globale netværk Concerts For Peace. Hun har både studeret og senere undervist i komposition over hele verden, og modtog for nyligt et 4 årigt arbejdslegat fra det norske Kunstråd. Hun bor i Trondheim i Nordnorge med sin familie.

Hør musik af Ellen Lindquist

kortlink.dk/txyn

Elevfremlæggelse:

Præsenter en kvindelig komponist!

OPGAVEBESKRIVELSE

1. Hver gruppe fremlægger en komponist for resten af klassen.
2. Læs det udleverede præsentationsark og find evt. mere information om hende og den tid, hun levede i på nettet.
3. Diskuter indholdet i gruppen: Hvordan var livsvilkårene i den pågældende periode? Hvilke udfordringer havde hun som kunstner? osv.
4. Lyt til musikken. Prøv at beskrive for hinanden hvad I hører. Lyder det som noget, I har hørt før? Hvilke instrumenter kan I høre? osv.
5. Forbered fremlæggelsen med udgangspunkt i nedenstående punkter:

Præsentationen skal indeholde følgende 6 punkter. Find gerne selv på flere:

KOMPONISTPORTRÆT

1. Hvad hed/hedder komponisten, og hvilket århundrede var/er hun fra?
2. Fortæl lidt om den tid, hun levede/lever i
3. Hvor var/er hun fra?
4. Fortæl om 3 vigtige ting, vi bør vide om hende
5. Beskriv musikken
6. Spil musikeksemplet for klassen. Husk at fortælle, hvad stykket hedder.

A large, irregular orange shape, resembling a stylized drop or a cloud, serves as a background for the title text.

Undervisningsmateriale Dansk

Fælles Mål

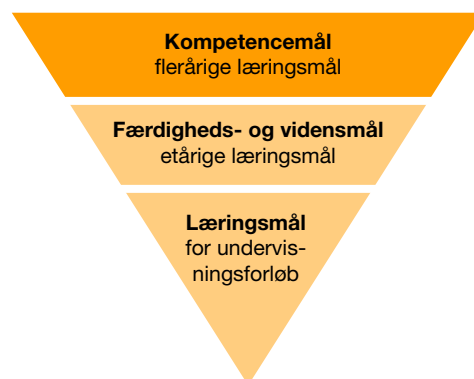
DANSK (4.-6. KLASSE)

KOMPETENCEOMRÅDE

1. Fremstilling
2. Fortolkning

KOMPETENCEMÅL

1. Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer
2. Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL

Forberedelse

Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster	Eleven har viden om tænkeskrivning, brainstorm og mindmap
--	---

Perspektivering

Eleven kan sætte teksten i forhold til andre værker	Eleven har viden om udvalgte historiske og kulturelle litterære perioder
---	--

EKSEMPLER PÅ LÆRINGSMÅL

1. Eleven kan konkretisere ideer gennem tænkeskrivning
2. Eleven har viden om tænkeskrivning, brainstorm og mindmap
3. Eleven kan sætte teksten i forhold til andre værker
4. Eleven har viden om udvalgte historiske og kulturelle litterære perioder

BEMÆRK

Ovenstående Fælles Mål er eksemplariske og dækker ikke nødvendigvis hele målgruppen for skolekoncerten. Til gengæld er opgaverne i undervisningsmaterialet enkle at justere i sværhedsgrad og kan tilpasses alle klassetrin i pågældende målgruppe. De udvalgte målpar er med andre ord ikke udtømmende for materialets relevans.

De seje kvinder

FØR KONCERTEN

Eleverne skal om kort tid opleve en koncert med en gruppe, som hedder Damkapellet. De spiller kun musik skrevet af kvindelige komponister. Som de selv siger det:

Normalt, når man hører ordene "klassiske komponister" tænker de fleste nok på navne som Wolfgang Amadeus Mozart, Johann Sebastian Bach og Ludwig van Beethoven. Måske lagde du mærke til, at de alle var mænd? I koncerten "Glemte stemmer" lader vi publikum følge forskellige kvindelige komponister fra 1100-tallet indtil i dag. Vi vil gerne vise jer noget om, hvordan kvindens situation har været op gennem historien.

Dette forløb sætter derfor fokus på nogle seje kvinder gennem tiderne, der har trodset fordomme og forhindringer og sat et betydningsfuldt mærke på deres samtid.

OPGAVEFORLØB:

1 FÆLLES MINDMAP: Hvilke seje kvinder har vi hørt om?

Vi skal lave et **mindmap** over alle de seje kvinder, vi har hørt om i historien – det kan både være ude i verden og her hjemme i Danmark. Det kan være kvinder, som har gjort en forskel i politik, kunst, videnskab, litteratur eller noget andet.

2 GRUPPEDISKUSSION: Hvilke drømme tror I, disse kvinder har haft?

Sæt jer sammen i mindre grupper. Vælg 2-3 kvinder fra klassens mindmap. Tal med hinanden om hvilke drømme, kvinderne har haft, da de var på jeres alder.

3 PERSPEKTIV: Hvilke udfordringer har kvinderne haft, fordi de var kvinder?

Er der noget, som har været særligt svært, når man var kvinde?
Har vi de samme udfordringer i dag?

4 SKRIFTLIG REFLEKSION: Hvad er dine drømme?

Skriv ned, hvad du drømmer om. Hvad kunne du tænke dig at lave, når du bliver voksen, og hvad skal der til, for at det sker?

TIL LÆREREN

På de følgende sider er der nogle eksempler på stærke og seje kvinder, som kan bruges som inspiration til forløbet. Nogle er mere kendte end andre. På s. 17 er en skabelon, som eleverne kan bruge til selv at lave flere kort med andre betydningsfulde kvinder.

Se inspirationskort
på næste side...

Seje kvinder gennem historien

Et lille udpluk til inspiration....

Karen Blixen

født 17. april 1885, Rungsted
død 7. september 1962

Liv: Karen Blixens far begik selvmord, da hun var 10 år gammel. Hun voksede op hos sin mor og mormor. Som 18-årig blev hun optaget på Kunstakademiet i København. Hun havde en stor rejselyst, og i 1914 bliver hun gift med Baron Bror von Blixen-Finecke i Britisk Østafrika. Hun blev boende i Afrika til 1932, og her fik hun inspiration til at skrive sin berømte roman "Den afrikanske farm", som udkom i 1937.

Bedrift: Karen Blixen var en meget anerkendt forfatter, men det var svært for hende at få lov at udgive bøger til at begynde med. Derfor måtte hun skrive mange af sine bøger under pseudonym, bl.a. Isak Dinesen og Pierre Andrézel. Hun var flere gange på tale til at få Nobelprisen i litteratur, og da forfatteren Ernest Hemmingway vandt prisen i 1954, nævnte han Karen Blixen som den forfatter, der kunne have fortjent at få prisen i stedet for ham.

Foto: SAS Scandinavian Airlines

Jeanne d'Arc

født 6. januar 1412, Frankrig
død 30. maj 1431

Liv: Som 12-årig modtager Jeanne d'Arc et syn fra Gud, hvor hun får at vide, at hun skal fordrive englænderne fra Frankrig, så den retmæssige franske konge kan blive kronet. Det er en turbulent tid, og Hundreårskrigen har hærget siden 1337.

Bedrift: Forklædt som mand bliver hun hærfører i oprøret mod Burgunderne, der stod på engelsk side. Under et slag i 1430 bliver hun taget til fange. Hun bliver dømt for at have klædt sig som en mand, og som kætter, for at spotte Gud i sin påstand om, at det var Ham, der havde givet hende den mission, hun forsøgte at fuldføre. I 1455 appellerer Jeannes mor retssagen, og Paven godkender appellen. I 1456 (25 år efter hendes død) bliver den oprindelige dom omstødt, og Jeanne bliver anerkendt som martyr og heltinde. I 1909 bliver hun af Pave Benedict 15 kåret som helgen.

Foto: La Rochelle Cathedral

Hildegard von Bingen

født ca. 1098, Tyskland
død 17. september 1179

Liv: Hildegard bliver født som det sidste barn i en børneflokk på ti. Hun var ofte syg, og har senere i sit liv forklaret, at det var på grund af de syner, hun fik fra Gud. I en ung alder kommer hun i kloster, hvor hun lever under beskyttelse af en ældre nonne ved navn Jutta. Efter Juttas død bliver Hildegard abbedisse for nonnerne i klostret Disibodenberg. I 1150 grundlægger hun klostret Rupertsberg, og i 1165 grundlægger hun også et kloster i Eibingen. Under sin tid i Disibodenberg oplæres hun i lægevidenskab, og hun har bl.a. efterladt sig flere lægebøger.

Bedrift: Hildegard von Bingen bliver ved med at få syner fra Gud hele sit liv. I 1148 får hun Pave Eugenius 3's tilladelse til at nedskrive sine syner, da han anerkender, at de kommer fra Gud. Hun og hendes tanker og syner har betydet meget for teologien, lægevidenskab og musikken. Hun er i dag en højt anerkendt komponist, og mange af hendes kompositioner har overlevet til i dag. Hun har bl.a. skrevet stykket "Ordo Virtutum", som er det første eksempel på et teaterstykke, hvor replikkerne bliver sunget (en opera). Vi kommer til at høre Hildegards musik under koncerten.

SEJE KVINDER GENNEM HISTORIEN (FORTSAT)

Helle Thorning-Schmidt

født 14. december 1966

i Rødovre

Liv: Helle Thorning-Schmidt voksede op i Ishøj lige udenfor København. Efter studentereksamen læste hun statskundskab på Københavns Universitet, og hun blev kandidat herfra i 1994. Hun har undervejs også taget en MA i Europæiske studier ved Europakollegiet – et eliteuniversitet i Brügge i Belgien.

Bedrift: I 2005 blev Helle Thorning-Schmidt Socialdemokraternes første kvindelige formand. Ved folketingsvalget d. 15. september 2011 blev hun valgt som Danmarks første kvindelige statsminister.

Til eftertanke: I 1908 får kvinderne i Danmark stemmeret til kommunalvalg, og i 1915 får kvinder fuld stemmeret til Landstinget og Rigsdagen.

Foto: Magnus Frøderberg

Valentina Tereshkova

født 6. marts 1937

i Sovjetunionen

Liv: Arbejdede oprindeligt på en tekstilfabrik, men var meget interesseret i faldskærmsudspring. Efter sin karriere som kosmonaut blev hun en fremtrædende sovjetisk politiker, blandt andet som medlem af regeringen.

Bedrift: Ud af 400 ansøgere blev hun, sammen med fire andre, udvalgt som kvindelige kosmonauter. Kriterierne var, at man skulle være ekspert i faldskærmsudspring, være under 170 cm. høj, veje under 70 kg og være under 30 år gammel. D. 16. juni 1963 var hun pilot på Vostok 6, og blev dermed den første kvinde i rummet. Hun var i rummet 2 døgn, 22 timer og 50 minutter.

Til eftertanke: Der gik 19 år før den næste kvinde fløj i rummet – og da havde amerikanske (mandlige) astronauter forlængst været flere gange på månen.

Foto: RIA Novosti

Amelia Earhardt

født 14. juli 1892, Kansas

USA - forsvandt 2. juli, 1937

Liv: "Fløj" for første gang i 1904, hvor hun byggede en rampe på sine forældres skur, og kurede ud over den i en kasse, som hun havde fået sin onkels hjælp til at lave. 28. december 1920 sad hun for første gang i et fly som passager, og her fandt hun ud af, at hun ville lære at flyve selv. D. 15. maj 1923 fik hun sit flycertifikat.

Bedrift: D. 20 maj 1932 var Amelia Earhart den første kvinde, der fløj alene over Atlanterhavet. Senere satte hun mange andre flyverekorder. Hun forsøgte at flyve jorden rundt i 1937, men styrtede ned og forsvandt i Stillehavet. Hun blev erklæret død d. 5. januar 1939.

Til eftertanke: I

Foto: NBC Photo

J.K. Rowling (Joanne)

født 31. juli 1965 i England

Liv: Joanne Rowling er næsten lige så kendt for sit liv, som hun er for sit forfatterskab. Efter sit første ægteskab levede hun som alenemor på bistand. Det var i denne periode, hun begyndte at skrive bøgerne om *Harry Potter*. I marts 2011 vurderede Forbes hendes private formue til at være omkring 1 milliard dollars.

Bedrift: Hun er forfatter til bogserien om Harry Potter, der samlet har solgt over 450 millioner eksemplarer over hele verden. Serien er oversat til 67 sprog, og de sidste fire bind har alle sat rekord som de hurtigst sælgende bøger nogensinde. Syvende og sidste bind har den nuværende rekord med 11 millioner solgte bøger i løbet af de første 24 timer.

Til eftertanke: Den første bog blev skrevet på caféer, mens hun som alenemor passede sit første barn.

Foto: Daniel Ogren CC 2.0

Find flere seje kvinder!

Malala

Astrid

Elisabeth

Oprah

Victoria

Marie

Florence

Først i sidste halvdel af det 20. århundrede blev det efterhånden en selvfølge, at kvinder skulle have samme mulighed for at deltage i arbejdslivet og uddannelsessystemet som mænd. Med inspiration fra arkene med de seje kvinder fra historien og den efterfølgende diskussion i grupper skal du nu selv finde et eksempel en kvinde, der har gjort en stor forskel gennem sit arbejde, sin kunst, sin uddannelse eller gennem andre bedrifter og på den måde har været et forbillede for sin samtid.

Når du har fundet en egnet kandidat, laver du dit eget kort, der beskriver hende:

NAVN:

Født:

Sted:

(billede)

LIV:

BEDRIFT:

Praktisk info om koncerten

Til kontaktlæreren

KONCERTEN MED DAMKAPELLET

I den traditionelle musikhistorie er der fyldt med mandlige komponistnavne som Bach, Mozart og Beethoven, mens man kun sjældent hører om de kvindelige komponister. Det råder strygekvartetten Damkapellet bod på med koncerten 'Glemte stemmer', der sætter fokus på en række kvindelige komponister, helt fra 1100-tallets Hildegard von Bingen til vor tids finske Kaija Saariaho. Med en blanding af musik, fakta og billedskabende historier giver de fire musikere eleverne et inspirerende indblik i kvindens rolle indenfor den klassiske musiktradition før og nu – og i fremtiden.

Nicole Nadia Lisa Pauline

Foto: Niklas Ottander/Konstfoto

MUSIKERNE ER

Lisa Vogel, violin
Nadia Okrusko, klaver
Pauline Hogstrand, bratsch
Nicole Hogstrand, cello

UNDERVISNINGSMATERIALE

Undervisningsmaterialet er til **musik** og **dansk**. I begge fag sættes der fokus på kvinder og deres kamp gennem historien for frit at kunne udtrykke deres faglighed, kunst og synspunkter.

Læs nærmere i **Sådan bruges materialet** på s. 3

Kontaktlæreren bedes videreformidle materialet til de involverede musiklærere.

Eventuelle spørgsmål besvares gerne ved henvendelse til LMS på 8619 4570.

Vi ønsker rigtig god fornøjelse med koncerten.

Med venlig hilsen

LMS og Damkapellet

EN GOD KONCERT

Eleverne får den bedste koncertoplevelse, hvis de er forberedt og sidder klar, når koncerten starter. Snak også med dem om, hvad det vil sige at være til koncert.

Som lærer bidrager man bedst ved ikke at tysse, men i stedet sætte sig blandt eleverne og dele oplevelsen med dem.

HENT FRA WWW.LMS.DK

Undervisningsmaterialet downloades som pdf-fil fra LMS' hjemmeside www.lms.dk

Her finder du også musikeksempler til brug i undervisningen.

Praktiske oplysninger

Målgruppe:	Mellemtrin
Antal elever:	120
Opstillingstid:	30 minutter
Nedtagningstid:	20 minutter
Hjælpere:	Ikke nødvendigt
Lokale:	Et intimt rum velegnet til akustisk koncert
Scene:	5 x 4 m. Opstilling på lav scene eller på gulvet. NB: skal bruge 4 stole uden armlæn. Hvis skolen har et akustisk klaver eller flygel, vil vi gerne låne det - ellers medbringes el-klaver.
Mørklægning:	Nej tak
Publikum:	Publikum placeres på madrasser/bænke/stole i en halvcirkel foran scenen.
Strøm:	230V v. scenen
Omkleedningsrum:	Ja tak
Forplejning:	Vand, kaffe/the m. mælk. Evt. lidt frugt og brød
Ved ankomst:	Orkestret henvender sig på kontoret for at blive vist til rette, hvis ikke andet er aftalt
Kontakt til orkester:	Skolens kontaktlærer bedes tage kontakt med orkestret i god tid inden koncerten for at sikre, at alle aftaler er på plads. Informér fx om særlige parkerings- og tilkørselsforhold eller andre særlige forhold ved afvikling af koncerten

KONTAKTPERSON

Lisa Marie Vogel

Mobil: 6054 1322

E-mail: limavo@gmx.de

HUSK AT EVALUERE

Skolernes evaluering af koncerterne og undervisningsmaterialet er vigtig for LMS' videreudvikling af skolekoncertordningen, så derfor opfordrer vi jer til at evaluere efter hver koncert. Det foregår elektronisk via nettet og tager kun få minutter. Evalueringsskemaet findes i skolens koncertplan på www.lms.dk. Brug skolens login for at komme til koncertplanen. Bemærk, at evalueringsskemaet kun kan udfyldes én gang pr. koncert.

I koncertplanen vil I også kunne se musikernes evalueringer af mødet med jeres elever, lige som musikerne vil kunne se jeres.

LMS' aktiviteter er støttet af
STATENS KUNSTFOND

KONCERT

Foto: Niklas Ottander/Konsfoto

Damkapellet

KLASSER

STED

TIDSPUNKT

www.damkapellet.com